

A bizonyítékként felhasználható adatok forrása, avagy „titkok” az ellenőrzési eljárásban – az adatvédelem egyes kérdései az állami adóhatóság eljárásában

Az információszükséglet az adóhatóság részéről és a saját adatok megőrzésének, védelmének igénye az adózók részéről egymással ellentétesen ható érdekek. Érthető így, hogy az egyes érdekeket védő jogszabályi rendelkezések – egyrészt a hatóságok információigényét kielégítő, másrészt az adózók legkülönbözőbb adatait védő előírások – is egymással ellentétben állni látszanak, ezért sokszor nehéz megtalálni a jogszerű eljárás kereteit. Ehhez társul még az is, hogy mind a megalapozott döntések meghozatala, mind pedig az adatvédelem az eljáró hatóságot terhelő kötelezettség, amelyet egyszerre, egymást nem kioltva kell érvényre juttatni.

Megalapozott hatósági döntés pedig a szükséges adatok rendelkezésre állása nélkül nem hozható, és az információhiány következményeit – főszabály szerint – a hatóság viseli. A hivatalból való eljárás elvének keretében mind a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) általánosságban, valamennyi hatóság tekintetében, mind pedig az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (a továbbiakban: Art.) az adóhatóság vonatkozásában a tényállás tisztázási kötelezettséget a hatóságok feladatává teszi. Az ellenőrzés során a tényállást az adóhatóság köteles tisztázni és bizonyítani, kivéve, ha törvény a bizonyítást az adózó kötelezettségévé teszi. /Art. 97. § (4) bek./ Ugyancsak törvényi előírás, hogy a nem bizonyított tény, körülmény – a becslési eljárás kivételével – az adózó terhére nem értékelhető. /Art. 97. § (6) bek. második mondat/ Látható, hogy az adóhatóságnak az eredményes ellenőrzéshez és a megalapozott megállapításokhoz magának kell az infor-

mációkat begyűjtenie, ehhez azonban az eszközöket viszonylag szűkösen mérte a jogalkotó.

Az Art. példalózó jelleggel meghatározza, hogy az adóhatóság eljárása során különösen mit lehet bizonyítási eszközként, bizonyítékként felhasználni. /Art. 97. § (5) *Bizonyítási eszközök és bizonyítékok különösen: az irat, a szakértői vélemény, az adózó, képviselője, alkalmazottja, illetőleg más adózó nyilatkozata, a tanúvallomás, a helyszíni szemle, a próbavásárlás, a próbagyártás, a helyszíni leltározás, más adózók adatai, az elrendelt kapcsolódó vizsgálatok megállapításai, az adatszolgáltatás tartalma, más hatóság nyilvántartásából származó adat.*/ A továbbiakban áttekintjük a téma szempontjából releváns bizonyítékokat és azok egyes adatvédelmi kérdéseit.

1. Az adózó (képviseelője, alkalmazottja) nyilatkozata

A Ket. 51. §-a alapján hivatalból indított eljárásban – és így az adóhatósági ellenőrzés során is – az ügyfélnek kizárólag nyilatkozattételi joga van – amely magában foglalja a nyilatkozattétel megtagadásának jogát is –, de kötelezettsége nincs, a vonatkozó bírósági gyakorlat alapján az ügyfél nyilatkozatát kikényszeríteni nem lehet. A 2009. évi Ket.-novella módosítása kapcsán egyértelművé vált, hogy az ügyfél nyilatkozatától meg kell különböztetni az ügyfélnek a jogszabályon alapuló adatszolgáltatási kötelezettségét, amelynek megszegése már megfelelően szankcionálható, ez a lehetőség azonban többnyire kívül esik az adóhatósági ellenőrzés hatókörén. Az Art. 98. § (1) bekezdés d) pontja lehetővé teszi ugyan, hogy az adóellenőr az ellenőrzés során az adózótól, felvilágosítást kérjen, azonban ezt – mint a Ket. 51. § szerinti ügyféli nyilatkozatot – kikényszeríteni nem lehet, és a felvilágosítás megtagadása nem tekinthető az együttműködési kötelezettség meg-

sértésének, így ezen az alapon sem szankcionálható az adózó.

E körben érdemes megemlíteni, hogy az állampolgári jogok országgyűlési biztosa az ún. vagyonosodási vizsgálatok kapcsán többször kifogásolta, hogy az adóhatóság az ellenőrzés megkezdésekor az adózót egy – viszonylag részletes – kérdőív megküldésével kvázi nyilatkozattételre hívja fel. Ezt a kifogását az Art. 109. §-a alkotmányellenességének megállapítására irányuló beadványában is kifejtette. Az Alkotmánybíróság azonban a beadványt elbíráló 498/B/2009. AB határozatában kifejtette, hogy „az indítványozó által kifogásolt kérdőív az Alkotmánybíróság megítélése szerint a Ket. 51. § (1) bekezdése szerinti nyilatkozat, amelynek benyújtásáról az ügyfél szabad mérlegelése körében dönthet. Az adóhatóság az ügyfelet nem kötelezi a kérdőív kitöltésére, a formanyomtatvány kiküldésével pusztán a Ket. 29. § (5) bekezdés b) pontjában foglalt kötelezettségének tesz eleget: jelzi az ügyfélnek, hogy nyilatkozattételi joga van, amelynek keretében a kérdőíven szereplő kérdésekre adhat választ. A vagyongyarapodási eljárás során az ügyfél a kérdőív tartalmán túlmenően is bármilyen témakörben nyilatkozhat, illetve az ott feltett kérdésekre a választ megadhatja. [...] Az adóhatóság a vagyongyarapodási vizsgálat keretében pusztán tájékoztatási kötelezettségét gyakorolja, és egyben lehetőséget ad az adózónak arra, hogy nyilatkozattételi jogosultságát már előre az adóhatóságot érdeklő kérdésekre koncentráltan gyakorolhassa.”

Az Alkotmánybíróság szerint nem kifogásolható tehát az adóhatóság gyakorlata, a kérdőív kiküldhető. Hangsúlyozni kell viszont, hogy annak kitöltése kötelezővé nem tehető és nem lehet semmilyen szankciót kilátásba helyezni annak elmaradása esetére. Megjegyzendő az is, hogy természetesen nem a Ket. 29. § (5) bekezdés b) pontjában foglalt kötelezettségének tesz eleget az adóhatóság azzal, hogy felhívja az adózó figyelmét a Ket. 51. §-a szerinti nyilatkozattétel lehetőségére, hiszen az Art. 5. § (2) bekezdés a) pontja alapján adóügyekben nem kell alkalmazni a Ket. eljárás megindítására vonatkozó szabályait. Az Art. alapelvi szintű rendelkezése azonban, hogy az adóhatóság az adózót jogainak érvényesítésére figyelmezteti, amelynek keretében felhívhatja arra is a figyelmet, hogy az adózónak joga van nyilatkozatot tenni. Ettől a megjegyzéstől függetlenül az Alkotmánybíróság hivatkozott határozata minden-

képp előremutató a nyilatkozattételre felhívás – mint a tájékoztatási kötelezettség teljesítésének módja – jogszerűsége megítélése tekintetében.

2. Más adózó nyilatkozata (a tanúvallomás)

Art. 48. §-a lehetőséget biztosít az adóhatóság számára, hogy az adózót/magánszemélyt – a vele szerződéses kapcsolatban állt vagy álló adózók adókötelezettségének, adóalapjának, adókedvezményének, adójának vagy költségvetési támogatásának megállapítása, illetve ellenőrzése érdekében, az adóhatóság törvényben meghatározott eljárásának lefolytatásához – nyilatkozattételre/tanúvallomás tételére kötelezze. Egyre gyakrabban merül fel a kérdés, hogy az Art. ezen rendelkezése pontosan mire jogosítja az adóhatóságot, illetve mire kötelezi a nyilatkozattételre felhívott személyt, mi a viszonya ennek a törvényi rendelkezésnek más, bizonyos adatköröket védő rendelkezésekhez. Előfordulhat ugyanis, hogy – a nyilatkozattétel jogszerű megtagadásának okain túl – a megkérdezett személy arra hivatkozással tagadja meg a válaszadást, hogy valamely, rá irányadó ágazati jogszabály az adatátadást korlátozza vagy bizonyos feltételekhez (ad absurdum díjfizetéshez) köti, és az állami adóhatóság vonatkozásában – kifejezett jogszabályi rendelkezés hiányában – adott ágazati jogszabály nem enged eltérést.

Az Art. 48. § (3) bekezdés alapján a nyilatkozattétel megtagadható, ha az adózó vagy a magánszemély az eljárásban tanúként nem lenne meghallgatható, vagy a tanúvallomást megtagadhatná. Ezen okok közül – a téma szempontjából – kiemelést érdemel a Ket. 53. § (3) bekezdés b) pontjának rendelkezése, amelynek értelmében tanúként nem hallgatható meg védett adatnak minősülő tényről az, aki nem kapott felmentést a titoktartás alól az arra jogosított szervtől vagy személytől. Védett adat pedig a Ket. 17. § (1) bekezdése alapján a törvény által védett titok és a hivatás gyakorlásához kötött titok. Hivatás gyakorlásához kötött titok: különösen az orvosi, ügyvédi, közjegyzői, lelkészi-egyházi személyi hivatás gyakorlásához kötött titok /Ket. 172. § f) pont/, törvény által védett titok: a minősített adat, továbbá az üzleti, a bank-, a biztosítási, az értékpapír-, a pénztártitok, valamint a magántitok /Ket. 172. § n) pont/. Megjegyzést érdemel, hogy egyes törvény által védett titkok megtartása alól törvény ad felmentést, például a banktitok, értékpapírtitok esetén.

Az itt meghatározott, nyilatkozattétel megtagadására okot adó körülmények egyértelműnek tűnhetnek, azonban még ebben a körben is merültek fel kérdések. Csak érzékeltetve a vonatkozó szabályozás bizonytalanságát példaként két „problémás adatkör”:

Banktitok

A hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Hpt.) 50. § (1) bekezdése határozza meg a banktitok fogalmát. Ennek értelmében banktitok minden olyan, az egyes ügyfelekről a pénzügyi intézmény rendelkezésére álló tény, információ, megoldás vagy adat, amely ügyfél személyére, adataira, vagyoni helyzetére, üzleti tevékenységére, gazdálkodására, tulajdonosi, üzleti kapcsolataira, valamint a pénzügyi intézmény által vezetett számlájának egyenlegére, forgalmára, továbbá a pénzügyi intézménnyel kötött szerződéseire vonatkozik. A Hpt. vonatkozó rendelkezései alapján banktitok csak akkor adható ki harmadik személynek, ha e törvény a banktitok megtartásának kötelezettsége alól felmentést ad /Hpt. 51. § (1) bek. b) pont/. Ezen rendelkezés alapján a banktitok megtartásának kötelezettsége nem áll fenn az adó kötelezettség teljesítésének ellenőrzése, valamint az ilyen tartozást megállapító végrehajtható okirat végrehajtása, továbbá a jogalap nélkül felvett ellátás összegének megterülése érdekében eljáró adóhatósággal szemben az adóhatóságnak a pénzügyi intézményhez intézett írásbeli megkeresése esetén /Hpt. 51. § (2) bek. i) pont/. Az írásbeli megkeresésben az adóhatóságnak meg kell jelölnie többek között az adatkérés célját /Hpt. 51. § (4) bek./. Az adóhatóság a rendelkezésre bocsátott adatokat kizárólag arra a célra használhatja fel, amelyet az adatkéréskor megjelölt /Hpt. 51. § (5) bek./. Ezek a rendelkezések az eddigiekben teljesen egyértelműen behatárolták az eljáró adóhatóság cselekvési lehetőségeit: egy ellenőrzés megindítását követően az adott ellenőrzés lefolytatása céljából az adóhatóság megkérte az érintett hitelintézettől a banktitok fogalmi körébe eső adatot és azt kizárólag az adott ellenőrzéshez használta fel.

Született azonban egy Legfelsőbb Bírósági ítélet, amely erről a nagyon óvatosnak tekinthető pontról

való elmozdulás lehetőségét sejteti. A Legfelsőbb Bíróság elé kerülő ügyben a felperes a személyes adatainak jogosulatlan kezelését sérelmezte és kérte a bíróságot, hogy kötelezze az eljáró adóhatóságot a jogosulatlanul kezelt személyes adatainak törlésére. A tényállás szerint az adóhatóság ellenőrzést folytatott egy társaságnál és ennek keretében megkereste a társaság számlavezető bankját a társaság bankszámlájának teljes forgalmára vonatkozó adatok közlése céljából, amelynek az érintett bank eleget is tett. A megkeresésre adott válaszban az az információ is szerepelt, hogy a felperes, mint a társaság tagja két évben is nagyobb összegeket vett fel készpénzben. Ezt követően az érintett két év vonatkozásában az adóhatóság bevallás utólagos ellenőrzését folytatta le a felperesnél, amely ellenőrzés során – jegyzőkönyv tanúsága szerint – az adóhatóság felhasználta a társaság adóellenőrzése során megszerzett, a felperes készpénzfelvételére vonatkozó adatokat is. A felperes a tényállás alapján azt állította, hogy az eljáró adóhatóság a más adóalany ellenőrzése során beszerzett és tudomására jutott személyes adatát képező adatokat a felperes adóellenőrzése során jogosulatlanul használta fel. A Legfelsőbb Bíróság – nem kitérve most az első, illetve másodfokon eljáró bíróságok ítéletében foglaltakra – megállapította, hogy az eljáró adóhatóság a felperes személyes adatainak kezelésével jogsértést nem követett el. A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) kimondja, hogy személyes adat – az érintett hozzájárulásán túlmenően – akkor kezelhető, ha azt törvény elrendeli /Avtv. 3. § (1) bek. b) pont/. Megállapította a bíróság, hogy a banki adatok beszerzése a Hpt. alapján jogszerű volt, az eljáró adóhatóság a társaság, mint adózó vizsgálata során jutott a felperes személyes adatainak a birtokába. Ezt követően az Art. 52. § (1) bekezdése jogosította fel az eljáró adóhatóságot arra, hogy – a társaság ellenőrzésétől függetlenül – a felperesre vonatkozó személyes adatokat megőrizze és nyilvántartsa, illetve az Art. 97. § (5) bekezdése jogosította fel, hogy a felperes adóellenőrzése során a társaság, mint más adózó adatait felhasználja. /BH2010.13/

Az ítélet előremutató és mindenképp elgondolkodtató, de óva kell inteni mindenkit attól, hogy abból bárki is messzemenő következtetést vonjon le. Kérdésként merül fel ugyanis, hogy ha a felperes nem a személyes adatainak

jogosulatlan felhasználására, hanem a banktitokra vonatkozó rendelkezések megsértésére hivatkozik, a bíróság ugyanerre az eredményre jutott-e volna, mivel az ítélet kimondja, hogy a Hpt. 51. § (4) és (5) bekezdéseiben meghatározott, banktitok megszerzésének célhoz kötöttségével kapcsolatos rendelkezések az ítéletben kifejtetteknek nem mondanak ellent, a felperes ugyanis nem a banktitok megsértését, hanem a személyes adataival való visszaélést kifogásolta.

A kereseti kötöttség viszont nem befolyásolhatja annak objektív megítélését, hogy az adóhatóság eljárása jogszerű volt-e. Az ilyen és ehhez hasonló bírósági döntéseknek indikátorként kellene jeleznie a jogalkotó felé a szabályozásból fakadó bizonytalanságot.

Ügyvédi titok

Az ügyvédekről szóló 1998. évi XI. törvény előírja, hogy az ügyvédet – ha törvény másként nem rendelkezik – titoktartási kötelezettség terheli minden olyan adatot, tényt illetően, amelyről a hivatásának gyakorlása során szerzett tudomást. A titoktartási kötelezettség kiterjed az ügyvéd által készített és a birtokában levő egyéb iratra is, ha ez a titoktartás körébe tartozó tény, adatot tartalmaz. Az ügyvédnél folytatott hatósági vizsgálat során az ügyvéd nem tárhatja fel a megbízójára vonatkozó iratokat és adatokat, de a hatóság eljárását nem akadályozhatja. /Ütv. 8. § (1)-(2) bek./

A kérdést itt az veti fel, hogy meddig terjed az ügyvédi titok fogalmi körének határa, van-e olyan, az ügyvédi megbízáshoz kapcsolódó információ, amely tekintetében az Art. 48. § alapján nyilatkozattételre felhívott ügyvéd nem vonhatja ki magát a válaszadás alól. Ha például az adózó ügyvédi költséget számol el költségként, akkor a számlakibocsátó ügyvéd megkeresése során milyen válaszokat adhat, illetve köteles adni. Az ügyvédi titok meghatározásában ugyanis az „amelyről a hivatásának gyakorlása során szerzett tudomást” kitétel vonatkozhat akár minden olyan adatra, amely az ügyvédi megbízás létrejötte után jut az ügyvéd tudomására, így a megbízási díj és ezáltal az arról kiállított számla, illetve a számla alapjául szolgáló gazdasági esemény megtörténte is. Az Ütv. ilyen irányú értelmezése természetesen elfogadhatatlan, hiszen az oda vezetne, hogy ügyvédi költség címen ellenőrizetlenül lehetne költséget elszámolni. A teljes „védettség”, mint lehetőség

tehát elvethető, valahol így határt kell húzni, azonban annak megítéléséhez, hogy ez a határ hol helyezkedhet el csak tapogatózni lehet, hiszen a jogszabályok itt sem nyújtanak segítséget.

Bár az ügyvédi titok „másik oldalát” – vagyis nem a más adózó ügyében nyilatkoztatott, hanem a vizsgálat alá vont ügyvéd témakörét – érinti, érdemes megemlíteni az állampolgári jogok országgyűlési biztosának konkrét panasz kapcsán kiadott – és anonim módon az interneten közzétett – jelentését. Ebben a jelentésben az Adatvédelmi Biztos kifejtette, hogy az ügyvéd bevételeit és kiadásait az adóhatóság az ügyvéd által kibocsátott, illetve befogadott számlák, valamint a számviteli törvény szerint vezetett könyvek, nyilvántartások, továbbá a bankszámlák alapján ellenőrizni tudja. Ezek tehát az Adatvédelmi Biztos szerint sem tartoznak az ügyvédi titok fogalmi körébe. A vizsgálat alá vont ügyvéd számlái alapján ugyanakkor feltérképezhető az ügyféli kör, és az egyes ügyfelek megkeresése és Art. 48. § szerinti nyilatkoztatása az ügyvédi titok kérdését már nem veti fel, hiszen arra csak az ügyvéd hivatkozhat, az ügyfél nem, az ügyféltől tehát akár az ügyvédi megbízás is beszerezhető és annak tartalma – szükség szerint – megismerhető.

Az megállapítható tehát, hogy az adóhatóság kétség kívül megismerheti az ügyvéd bizonylatait, könyveit, vagyis információt szerezhet az ügyfelek kilétéről, a megbízási díjak mértékéről. Továbbra is kérdés azonban, hogy azt hogyan ellenőrizheti az adóhatóság, hogy például egy társaság részére kiállított számla alapjául szolgáló ügyvédi tevékenységet valóban az érintett társaság érdekében fejtette-e ki az ügyvéd, illetve, hogy az valóban teljesedésbe ment-e. Ezt csak az ügyvédi megbízás ismeretében, illetve egyéb, az ügyvédi titok körébe eső adat megismerésével lehetne kétséget kizáróan megállapítani. Hiába merül fel tehát a kétség egy adózó költségelszámolását illetően, (vagyis hiába merül fel, hogy az ügyvédi költség címen elszámolt költség a társaság valamely tagjának saját ügyében felmerült ügyvédi tevékenység költsége volt), a jogalkotó jelenleg nem biztosítja a lehető leghatékonyabb eszközöket az adóhatóság számára a tényállás felderítésére.

Szintén érdekes a helyzet olyan adatok tekintetében, amelyek védelmét a Ket. hivatkozott 53. § (3) bekezdés b) pontjában foglalt rendelkezése nem nevesíti, mint például

a személyes adat, vagy egyéb, a Ket-ben nem nevesített titok fajta. A személyes adatok tekintetében a kérdés viszonylag könnyen megválaszolható, hiszen a Ket. 17. § (3) bekezdése kifejezetten kimondja, hogy a hatóság törvény eltérő rendelkezése hiányában jogosult az eljárás lefolytatásához elengedhetetlenül szükséges személyes adatok megismerésére és kezelésére. Az Art. 52. § (1) bekezdés második mondata pedig akként rendelkezik, hogy a magánszemély adózó azonosításával, adókötelezettségének keletkezésével és teljesítésének ellenőrzésével összefüggésben személyes adatokat tart nyilván és ellenőrizhet. Ennek megfelelően a személyes adatok védelmére hivatkozással senki nem jogosult az eljárás lefolytatásához szükséges adatokat visszatartani. Két dologra kell itt felhívni a figyelmet, egyrészt arra, hogy ez az ún. különleges adatokra nem vonatkozik, másrészt arra, hogy kizárólag az eljárás lefolytatásához szükséges mértékben kérhető és ismerhető meg személyes adat, az ezen a körön túlmenő adatok kezelése már adatvédelmi aggályokat vet fel.

Érdemes még megemlíteni a Ket. 17. § (4) bekezdését, amelynek értelmében a hatóság az eljárása során – jogszabályban meghatározott módon és körben – jogosult az eljárás lefolytatásához szükséges védett adat megismerésére. Sajnálatos módon ilyen jellegű generális felhatalmazást az Art. nem tartalmaz, pedig az adóhatósági eljárások adatkezelése tekintetében a jelenleginél sokkal tisztább helyzetet teremtene egy olyan rendelkezés, amely kimondaná, hogy az állami adóhatóság a hatásköre gyakorlásához/tényállás tisztázásához szükséges mértékben egyedi ügyben jogosult védett adat megismerésére.

Jelenleg csak elvétve található ágazati jogszabályokban ilyen jellegű, szektoriális megengedő rendelkezés. Pl banktitok, értékpapírtitok. De van olyan jogszabály, amelyből az adóhatóság „kimaradt”, így például úgy tűnik, hogy a jelenlegi jogszabályi környezetben az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. törvény hatálya tartozó adatokat (az ún. hírközlési titkot) az adóhatóság még az eljárása lefolytatásához szükséges mértékben sem ismerheti meg a hírközlési szolgáltatók részéről.

3. Más adózók adatai (az elrendelt kapcsolódó vizsgálatok megállapításai)

Art. 54. § (1) bekezdés a) pontja alapján az adótitkot alapos okkal használják fel, ha adó vagy költségvetési támogatás ellenőrzését, az adóigazgatási eljárás megindítását, lefolytatását szolgálja. Ez a legkevésbé kétséges tartalmú rendelkezés, amire azonban indokolt felhívni a figyelmet az egyrészt az, hogy ez a rendelkezés már megindult, konkrét ellenőrzés esetén ad felhatalmazást az adótitok felhasználására. A kiválasztási célú felhasználást az Art. 90. § (6) bekezdés e) pontja teszi lehetővé. Ez utóbbival összefüggésben érdemes megemlíteni, hogy az Adatvédelmi Biztos egyik jelentésében kifejtette, hogy csak abban az esetben lehet jogszerű valamely adózónál végzett ellenőrzés adatait ellenőrzésre történő kiválasztásra felhasználni, amennyiben az ellenőrzés célja elsődlegesen nem a kiválasztás elősegítése volt. Megítélése szerint ugyanis az egyes vizsgálatoknak nem lehet a célja a vizsgált adózóval kapcsolatban álló személyek adatainak készletezése, az ilyen eljárás adatvédelmi szempontból kifogásolható. /beszámoló az Adatvédelmi Biztos 2008. évi tevékenységéről/

4. Adatszolgáltatás tartalma, más hatóság nyilvántartásából származó adat

Art. 52. §-a lehetővé tesz, hogy az adóhatóság meghatározott célokból, így az adózó és az adó megfizetésére kötelezett személy azonosításához, az adókötelezettség, a költségvetési támogatáshoz való jogosultság megállapításához, ellenőrzéséhez, az adózó kérelmére indult adóigazgatási eljárásban a tényállás tisztázásához felhasználja egyes hatóságok, közfeladatot ellátó adatkezelő szerv nyilvántartásában – különösen a személyi adat- és lakcímnilyvántartás, a cégnyilvántartás, az ingatlan-nyilvántartás, a gépjármű-nyilvántartás, az építésfelügyeleti nyilvántartás, illetve valamennyi más, jogszabály alapján közhiteles nyilvántartás (pl. a Magyar Országos Közjegyzői Kamara zálogjogi nyilvántartása) – szereplő adatokat.

Szintén az Art. 52. §-a határoz meg egy viszonylag széles kört, akik/amelyek az adóhatóság felé adatszolgáltatásra kötelezettek. Így például a biztosítóintézet, az ingatlanügyi hatóság, a hitelintézet, a közúti közlekedési nyilvántartási szerv, az adóigazgatási azonosításra alkalmas bizonylatot (nyomtatványt) forgalmazó, illetve alforgalmazó, a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete. Valamennyi adatszol-

gáltatás az állami adóhatóság valamely – több esetben konkrétan meghatározott – feladatához kapcsolódik pl. illetékeztetés, magán-nyugdíjpénztári tagdíjjal kapcsolatos ellenőrzési feladatok stb. Kérdéses, hogy az adatok célhoz kötött felhasználásának elve alapján ezek az adatok felhasználhatóak-e az adóhatóság más feladatának teljesítéséhez, pl. az illetékeztetési hatáskörre tekintettel kapott adatok szja ellenőrzésre felhasználhatóak-e. A kérdést viszont arról az oldalról is megközelíthetjük, hogy amennyiben az adóhatóság jogszerűen jut valamely adat birtokába, akkor annak hatáskörében történő felhasználása – függetlenül attól, hogy az adott hatáskör mely adóhatósági feladat megvalósítását célozza – jogszerű adatkezelésnek tekinthető.

Az Állami Számvevőszéknek az APEH által kialakított ellenőrzési portfólió és kockázatkezelési rendszer célszerűségének és eredményességének ellenőrzéséről készített jelentésében olvasható, hogy az adatvédelmi törvény és ennek alapján az adatvédelmi biztos állásfoglalása nem teszi lehetővé egyes magánszemélyekre vonatkozó adatok csoportos bekérését. Ez annak a kritikai

jellegű észrevételnek a „magyarázataként” olvasható, miszerint az adóhatóság a rendelkezésre álló adatoknak nem teljes – de növekvő – hányadát használja fel kockázati tényezőként az ellenőrzésre kiválasztáshoz.

A kérdés a jelenlegi jogszabályi környezetben megnyugtatóan nem válaszolható meg.

A fentiekben – a teljesség igénye nélkül – felvázolt kérdések és problémák jól mutatják az adóhatósági tevékenységre és az adatvédelemre vonatkozó szabályozás összhangjának szinte teljes hiányát. Ahogy a jogszabályi rendelkezések és összefüggések egyre bonyolultabbá és összetettebbé válnak, úgy lesz egyre nehezebb megtalálni hol húzódik a jogszerű hatósági tevékenység és az adatvédelmi rendelkezéseket sértő eljárás határa.

A jogalkotónak mielőbb fel kell ismernie a bizonytalan szabályozási környezet veszélyét és az információhoz jutás lehetőségeit megfelelően szabályozott – hatóság tevékenységét nem nehezítő, sokkal inkább elősegítő – mederbe kell terelnie.

DR. BATÉ ZSUZSANNA